

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller
mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er
uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Tryk: Narayana Press, Gylling
Indbinding: Nordisk Bogproduktion, Haslev
Printed in Denmark 2003
ISBN 87-574-6012-4

Forlagets adresse:
Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Lyngbyvej 17
Box 2702
2100 København Ø
Tlf: 39 13 55 00
Fax: 39 13 55 55
e-mail: fl@djoeef.dk
Homepage-adresse: www.djoeef-forlag.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	VII
Introduktion	1
1. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – traktatkomplekset	1
1.1. EMRKs pligt- og rettighedssubjekter	4
1.2. Formelle (processuelle) og materielle rettigheder	6
1.3. Rettigheder og beskyttelsesgarantier	7
1.4. Absolut og relativt formulerede traktatbestemmelser	7
1.5. Positive og negative aspekter af en rettighed	7
1.6. »Positive forpligtelser«	8
2. Klagesystemet efter EMRK	9
2.1. Det oprindelige system og den historiske udvikling	9
2.2. Revisionen af klagesystemet ved P 11	10
2.3. EMD's sammensætning og organisation	11
2.4. Hvem der kan rejse sag for EMD og betingelserne herfor ...	13
2.5. Sagsbehandlingen	14
2.6. Udviklingen efter ikrafttrædelsen af P 11	16
3. National opfyldelse af konventionsbestemmelser og domme	18
3.1. Inkorporering af traktatkomplekset	19
3.2. Inkorporeringsloven	20
3.3. Ex officio anvendelse af traktatbestemmelser	21
3.4. Betydningen af EMD's praksis	22
3.5. Staternes skønsmargin (»margin of appreciation«)	22
4. Forarbejders og andre retskilders betydning for fortolkningen	25
4.1. Forholdet til »anden« folkeret	27
4.2. Forholdet til andre menneskeretskonventioner	28
4.3. Forholdet til EU-retten	30
5. Eksterritorial virkning	38

6. Betydningen af præcedens	39
7. »Fjerde-instans princippet«	40
8. Bevisbyrde for EMD	41
9. Samtykke til menneskeretskrænkelser	42
10. Underforståede begrænsninger (»implied limitations«)	42
11. Absorption af påberåbte konventionsbestemmelser	44
12. Fortolkningsprincipper i øvrigt	44
12.1. Dynamisk fortolkning	45
12.2. Fremgangsmåden ved fortolkning af traktatbestemmelser ...	47
13. Informationssøgning	56
13.1. Biblioteker og informationstjenester	56
13.2. Traktater med forarbejder, rekommandationer, resolutioner, deklarationer, procesreglementer m.v.	57
13.3. Retspraksis	60
13.4. Et udvalg af kommentarer til EMRK	66
 Kommentarer til de enkelte bestemmelser	
Præambel	71
Artikel 1[a]	74
Artikel 2[a]	81
Artikel 3[a]	104
Artikel 4[a]	127
Artikel 5[a]	133
Artikel 6[a]	195
Artikel 7[a]	370
Artikel 8[a]	379
Artikel 9[a]	433
Artikel 10[a]	448

Forord

Der er nu forløbet mere end 8 år, siden kommentaren til EMRK udkom i første udgave. Vurderingen i 1994 om, at konventionskomplekset »i dag [er] mere aktuelt end nogensinde før«, er ikke mindre korrekt i 2002. Der har i den forløbne periode været en nærmest eksplosiv udvikling i konventionsorganernes praksis – ikke mindst i tiden efter ikrafttrædelsen 1/11 1998 af P 11, hvorved de hidtidige konventionsorganer blev afløst af den nye domstol som »single court«. Denne udvikling har også sat sine spor i dansk ret, hvor den øgede betydning af konventionskomplekset kan aflæses år for år i såvel antallet af trykte domme i Ugeskrift for Retsvæsen som i antallet af bøger og artikler i juridiske tidsskrifter om konventionsretlige emner.

Denne udvikling har naturligt affødt et behov for at ajourføre kommentaren, som er blevet stadigt mere presserende. Mængden af nye afgørelser har imidlertid gjort opgaven meget omfattende og har bevirket, at revisionsarbejdet har trukket længere ud end ønskeligt. På grund af stofmængden vil det under alle omstændigheder være nødvendigt at lade andenudgaven af værket udkomme i to bind, og for at tilgodese informationsbehovet bedst muligt er det besluttet ikke at lade udgivelsen afvente værkets samlede færdiggørelse, men at udgive første bind med kommentarerne til artiklerne 1-10 – der vedrører nogle af de væsentligste konventionsrettigheder – separat. For at fremskynde udgivelsen af dette bind blev det endvidere besluttet at udvide kredsene af forfattere med kommitteret i Justitsministeriet Nina Holst-Christensen og professor Jens Vedsted-Hansen, Aarhus Universitet. Dette har muliggjort, at første bind kan udkomme i slutningen af 2002, og at andet bind forventes at foreligge medio 2003.

Revisionsarbejdet på første bind er blevet fordelt mellem forfatterne, således at Peer Lorenzen har haft ansvaret for kommentarerne til præambelen, art 1, 4, 6 og 7, Lars Adam Rehof til art 2 og 3, Nina Holst-Christensen til art 5, Jens Vedsted-Hansen til art 8 og Tyge Trier til art 9 og 10. Introduktionskapitlet er revideret af Peer Lorenzen (afsnit 1-3), Nina Holst-Christensen (afsnit 4-11) og Jens Vedsted-Hansen (afsnit 12). Bidragene fra de forskellige forfattere er blevet drøftet på fællesmøder, og det er vores håb, at dette har bidraget til at skabe en rimelig grad af ensartethed trods den forfatterindividualitet, som utvivlsomt gør sig gældende. Det må imidlertid understreges, at ansvaret for kommentarerne til

de enkelte artikler alene påhviler vedkommende forfatter. Kommentarens sigte er stadig som angivet i forordet til første udgave at skabe en praktisk betonet håndbog – ikke en videnskabelig afhandling.

Skæringsdatoen er søgt lagt så tæt som muligt på udgivelsen. Dette indebærer, at domme og andre afgørelser fra EMD er søgt medtaget indtil udgangen af oktober 2002. Enkelte væsentlige domme, der er afsagt efter denne dato, er dog medtaget.

Ved vurderingen af, i hvilket omfang praksis fra konventionsorganerne – efter 1/11 1998 alene EMD – skal medtages, er vægten i helt overvejende grad lagt på domme fra EMD. Væsentlige afvisningsafgørelser fra EMD efter ikrafttrædelsen af P 11 er dog medtaget – hovedsagelig på grundlag af de månedlige »case-law reports«, der udgives af EMD, med referat af vigtigere afgørelser. På grund af den eksplosive udvikling i antallet af afgørelser har det beklageligvis ikke været muligt at foretage nogen systematisk opfølgning af EMD's afvisningspraksis. Afvisningsafgørelser fra EMK i tiden forud for 1/11 1998 er ligeledes kun medtaget i begrænset omfang.

Væsentlige danske retsafgørelser om konventionsspørgsmål er omtalt, eventuelt i form af en henvisning til den udførlige oversigt (indtil 23/6 2001) i betænkning 1407/2001 s. 336ff. Kommentaren indeholder endvidere i et vist omfang henvisning til omtalen af konventionsspørgsmål i dansk juridisk litteratur, men det har ikke været muligt at foretage nogen udtømmende gennemgang heraf.

Vi er opmærksomme på, at opdelingen af kommentaren i to bind med forskellig udgivelsesdato skaber en række praktiske problemer for anvendelsen af værket. Af tidsmæssige grunde har det således ikke været muligt at udarbejde noget særskilt afgørelsesregister til første bind. Ved citeringen af EMD's afgørelser er angivet klagerens navn samt dato og år for afgørelsen. Er der ikke tale om domme, men om afgørelser om afvisning af en klage eller en klages antagelse til realitetsbehandling – »admissibility decisions« – er der efter årstallet tilføjet (dec). På tilsvarende måde er EMK's afgørelser citeret ved »EMK« samt klagerens navn og dato og år for afgørelsen. Den angivne citeringsform er valgt, fordi den gør det muligt for brugeren at finde den pågældende afgørelse via internettet på EMD's hjemmeside under HUDOC. Denne søgningsform må i dag anses for den mest relevante, idet kun en mindre del af EMD's afgørelser offentliggøres i bogform – og, selv hvor dette sker, oftest med flere års forsinkelse. For enkelte ældre afgørelser fra EMK er søgning via HUDOC dog ikke mulig, men henvisning til en eventuel offentliggørelse af afgørelsen i D.R. kan da i de fleste tilfælde findes i registeret til første udgave. Med hensyn til forkortelser kan fortsat henvises til oversigten i første udgave.

Vi beklager de ulemper, som manglen af et afgørelsesregister, litteraturfortegnelse og stikordsregister medfører for brugerne, men har fundet, at de opvejes

af behovet for en hurtig udgivelse af kommentarens første bind. I denne forbindelse henleder vi endvidere opmærksomheden på, at introduktionskapitlets afsnit 13 indeholder en ajourført oversigt vedrørende informationssøgning, hvori også den litteratur, som der generelt er henvist til i kommentarerne, er angivet. Oversigten er udarbejdet af bibliotekar, cand.scient.bibl. Karen Lise Thylstrup, Det Danske Center for Menneskerettigheder. Vi takker hende varmt herfor.

De ovenfor beskrevne omstændigheder ved udgivelsen af første bind af værket andenudgave har ikke gjort opfordringen i førsteudgaven til at underrette os om bemærkninger eller forslag mindre aktuel.

København, november 2002

Peer Lorenzen

Lars Adam Rehof

Tyge Trier

Nina Holst-Christensen

Jens Vedsted-Hansen

ISBN 87-574-6012-4